

NA APRILSKI SEJI UPRAVNEGA ODBORA PZS SO GOVORILI O KOČAH

LASTNIKI PLANINSKEGA PREMOŽENJA

V Mozirski koči na Golteh, ki je last Planinskega društva Mozirje, je bila letošnjega 24. aprila 13. seja upravnega odbora Planinske zveze Slovenije, na kateri je bila - zaradi tvornega sodelovanja prisotnih - osrednja točka dnevnega reda vprašanje lastništva predvsem planinskih postojank ter lastnine Planinske zveze Slovenije in planinskih društev. Podlaga za razpravo na sestankih meddruštvenih odborov in na upravnem odboru je bil prispevek predsednika Planinske zveze Slovenije **Andreja Brvarja** o teh vprašanjih v aprilski številki Obvestil, ki je glasilo PZS in nekakšen »uradni list« slovenske planinske organizacije. Razmišljanja predsednika Brvarja so takšna:

RAZLIČNA KNJIŽENJA

Materialna bogatitev planinske organizacije je od ustanovitve naprej ena od njenih najpomembnejših nalog. Odražala se je v gradnji koč, zavetišč, potov, nakupih zemlje itd. z namenom, da se čimbolj pokrije gorski prostor. Ob prelomu stoletja je imela slovenska planinska organizacija 11 koč. Po prvi svetovni vojni je SPD izgubilo nekaj koč, 17 pa jih je pridobilo od tujih planinskih društev (največ od DÖAV), ki so imela svoje koče na kranjskem ozemlju (Češka, Erjavčeva, Staničeva koča, Koča pri Triglavskih jezerih, Korošica, Mariborska koča, Valvasorjeva koča, Planika). Po štirih desetletjih delovanja so imeli Osrednje društvo in 29 podružnic v lasti skupaj 67 lastnih koč in domov ter 5 najetih koč.

Po drugi svetovni vojni je bile vse planinske imetje knjiženo najprej na Fizkulturno zvezo Slovenije, potem pa na Odbor za planinstvo oziroma Planinsko društvo Slovenije. Po sklepu skupščine Planinskega društva Slovenije februarja 1946 je glavni odbor tej organizaciji dal v upravljanje planinske koče. Od predvojnih 69 koč je ostalo uporabnih le 20, druge so bile požgane oziroma porušene, vse te koče pa so dali v upravljanje tej organizaciji.

Zdaj planinska organizacija v Sloveniji razpolaga s 162 planinskimi kočami in bivaki. V lasti PZS je 42 planinskih objektov in nekaj zemlje.

V zadnjem času se pojavljajo zahteve planinskih društev, ki upravljajo s planinskimi postojankami, ki so pravno last PZS, za prenos lastništva. Takšne zahteve so bile sicer tudi že v preteklosti in glavni odbor PZS se je pod teža takih argumentov v več primerih uklonil ter brezplačno prenesel lastninsko pravico za Triglavski dom na Kredarici in Kočo pri

Triglavskih jezerih na PD Ljubljana Matica ter za Erjavčovo kočo na Vršču na PD Jesenice. Taka politika je vzbudila zahteve nekaterih drugih planinskih društev za podobnimi sklepi, obenem pa jih k temu spodbujajo tudi tisti, ki jim je v preteklosti uspelo izsiliti sklep od Glavnega odbora PZS. Če bi se taka politika nadaljevala, bi to vodilo k demontaži PZS, prek katere pa vsa planinska društva izvajajo dogovorjeno planinsko politiko.

Glavni odbor je v preteklosti prisluhnil argumentom povsem politične narave, da naj bo lastnik tisti, ki lastnino uporablja. To je bilo v skladu s takratno družbeno situacijo in političnim sistemom. Zato so lahko prešle brezplačno v last posameznega planinskega društva tudi tiste planinske koče, ki jih je Slovensko planinsko društvo pridobilo v sekvstru po prvi svetovni vojni (Koča pri Triglavskih jezerih in Erjavčeva koča na Vršču sta bili last DÖAV).

STRATEŠKO POMEMBNA LASTNINA

Planinske koče v Sloveniji po drugi svetovni vojni niso bile nacionalizirane, zato tudi ne morejo biti predmet Zakona o denacionalizaciji.

NAMESTO KOMENTARJA

KAM GREŠ, ALPINIST?

Alpinizem postaja danes natančna kopija stanja v družbi: dobri alpinisti se morajo obnašati podjetniško, svoje rezultate morajo znati »prodajati«. Dober vzpon brez ustrezne predstavitve danes v širši javnosti ne pomeni prav nič.

Toda ali nova miselnost alpinizmu in alpinistom prinaša res samo dobre stvari? Vrhunski alpinisti so alpinizem spravili na tako visoko raven, da jim večina ne more niti približno slediti. Težava ni v tem, da posamezniki plezajo izredno težke smeri, ampak da sami alpinisti smatrajo svoje »povprečne« vzpone za nepomembne. Izgubile so se tudi vrednote, ki sicer zvenijo danes plehko in obrabljeno, a počasi spet postajajo aktualne: prijateljstvo, duhovna rast, življenje z naravo... Gora tako postaja samo objekt, poligon, tekmovalna steza; smer se enači zgolj z oceno težavnosti, sam alpinist pa le s skrajno težavnostjo svojih vzponov.

Res pa je, da so bile nekatere planinske postojanke v preteklosti last podružnic SPD, ki so bile pravne osebe. To vprašanje je najbolj aktualno v primeru Savinjske podružnice. Nesporo je, da je ta podružnica imela pred drugo svetovno vojno v lasti planinske postojanke Kocbekov dom na Korošici, Frischaufov dom na Okrešlju, Tillerjevo kočo v Logarski dolini, Planinski dom v Logarski dolini in Mozirsko kočo na Golteh. Iz te Savinjske podružnice je nastala večina planinskih društev v Savinjski dolini. Tega dejstva se je zavedal tudi Savinjski meddruštveni odbor, ki je junija 1983. leta sprejel stališče, da so vsa planinska društva na tistem območju naslednik Savinjske podružnice SPD. Kljub takemu stališču pa je do sedaj zlasti gozdove izkoriščalo predvsem PD Celje, ki je les potrebovalo za svoje investicijske načrte na Okrešlju in za postavitev koč GRS na Golteh.

V zvezi s planinsko lastnino pa se dejansko pojavlja nekaj odprtih vprašanj.

Planinska zveza Slovenije je zveza 180 planinskih društev. V njenih organih lahko planinci, združeni v planinskih društvih, oblikujejo politiko do vprašanj, povezanih s planinstvom. Za izvajanje dogovorjene politike pa mora imeti PZS tudi dovolj vzvodov, da jo lahko uresničuje. Lastništvo nad nepremičninami, zlasti tistimi, ki so strateškega pomena za slovensko

planinstvo, je eno od teh vzvodov. Med strateške pa vsekakor sodijo planinske postojanke, razvrščene v prvo in drugo kategorijo. Predvsem nad njimi bi morala ohraniti nadzor vsa planinska društva prek Planinske zveze Slovenije, obenem pa planinska društva, ki upravljajo s temi postojankami in gospodarijo z njimi, takega stanja ne bi smela motiti. Kvečjemu jih varuje pred različnimi lokalnimi interesi in idejami drugih. Nekaj odtujitev planinskih postojank je že bilo v sodelovanju med planinskim društvom in podjetnikom.

Vso lastnino PZS upravljajo planinska društva. Razmerja med lastnikom in najemnikom ter gospodarjem po pravilu niso urejena. Zato je s planinskimi društvi treba takoj skleniti pogodbe o gospodarjenju s planinskimi postojankami in določiti simbolično najemnino. Podrobneje je treba postaviti pogoje, ki jih mora planinsko društvo upoštevati pri gospodarjenju, sicer je koč v izjemnih primerih mogoče tudi odvzeti. Vsekakor pa se planinskim društvom, ki že dolga leta upravljajo te postojanke, nikakor ni treba bati, da bi se sedanje razmerje spremenilo.

POMEMBNO JE, DA JE PLANINSKO

Ko je na seji upravnega odbora PZS na Golteh konec letošnjega aprila predsednik PZS Andrej Brvar še podrobneje razlagal ta svoja napisana

Kaj smo torej »pridobili«? Gore so izgubile svoj čar in skrivnostnost; smeri svojo lepoto; alpinisti pa, kot da se enačijo le s svojimi rezultati, vse druge vrline ali slabosti so jim popolnoma drugotnega pomena.

V alpinizmu je za romantike in zanesenjake vse manj prostora. Zamenjujejo jih agresivni posamezniki, ki gledajo na alpinizem strogo profesionalno. Za sam razvoj le-tega je to vsekakor koristno, a žal postaja tudi nevarno. Danes začetniki (tečajniki) preskakujejo cele stopnje težavnosti in leta izkušenj, teoretična znanja postajajo nepomembna in nepotrebna, miselnost skrajno težavnega plezanja v plezališčih (dobro varovanje, nenevarni padci...) pa enostavno prenesejo v gore. Starejši, izkušeni alpinisti so se zaradi razlik v miselnosti večinoma odmaknili od vzgoje. Posledica vsega tega pa je in bo vse več popolnoma nepotrebnih nesreč.

Vrhunski vzponi danes »zastarajo« v zelo kratkem času. V divjo igro se vse bolj vključuje tudi denar. Denar pa postavlja svoje pogoje in zahteve in pri denarju, pravi ljudski rek, se vse konča. Posledica tega so vse pogostejša nesoglasja med vrhunskimi alpinisti, aferice, afere, ki pa so pogosto še

novinarsko prenapihnjene. Alpinizem je tako v javnosti izgubil vso svojo nedolžnost in ekskluzivnost in postaja vse bolj samo šport, kjer nekaj šteje le vrhunski rezultat, vse drugo pa je le še bolj ali manj tvegana rekreacija.

Kaj torej storiti? Še plezati vrhunske vzpone? Vsekakor da! Vendar je potrebno alpinizmu povrniti izgubljen ugled. Ni samo vrhunski alpinizem tisti pravi alpinizem, saj se verjetno danes nihče ne sramuje vzponov, kot so Nemška v Triglavu, Direktna v Špiku ali Zupanova v Koglu, da ne omenjam še bolj anonimnih klasičnih smeri.

Kdo je torej alpinist? Je prvi, ki premaguje skrajno težavne smeri in vse drugo podredi temu, ali drugi, ki občasno spleza »povprečno« smer in zraven počne še vse kaj drugega, ali tretji, ki je nekje vmes? Vsi so alpinisti, vendar se drugi in tretji bolj držita ob strani, kot da to, kar počneta, ni omembe vredno in se javnosti, vajeni senzacij, niti ne spleča predstaviti.

Je novica danes le še preplezana nova smer, nesreča ali pa konflikt dveh alpinistov? Lep prispevek k splošni norosti današnjega časa!

Rok Kralj